

Bài giảng 16

HÀNG HÓA CÔNG

Giảng viên: Doãn Thị Thanh Thủy

Dựa theo bài giảng Kinh tế vi mô 1 của Đặng Văn Thanh, Học kỳ Thu 2021

NỘI DUNG

1. Khái niệm và phân loại
2. Tại sao hàng hóa công là một thất bại thị trường?
3. Giải pháp đối với hàng hóa công
 - Vai trò của Chính phủ.
 - Hàng hóa công nào được cung cấp?
 - Mức cung cấp hàng hóa công hiệu quả?
 - Định giá hàng hóa công không thuần túy?

1. Khái niệm hàng hóa công

Sản phẩm, dịch vụ có hai thuộc tính:

- **Không tranh giành (non-rival)**
 - Một cá nhân tiêu dùng không làm giảm sự tiêu dùng hay lợi ích của cá nhân khác, hay:
 - Tại mức sản lượng đã cho, chi phí biên tăng thêm cho một người tiêu dùng là $MC = 0$
- **Không loại trừ (non-exclusive)**
 - Không thể cản trở người khác tiêu dùng, tiếp nhận lợi ích từ hàng hóa

Phân loại hàng hóa công

- Hàng hóa công thuần túy: có đủ 2 đặc điểm là không tranh giành và không loại trừ.
- Hàng hóa công không thuần túy: chỉ có 1 trong 2 đặc điểm trên.
- Hàng hóa không có cả 2 đặc điểm trên là hàng hóa tư nhân.

Lưu ý:

Phân biệt hàng hóa công hay tư dựa theo **đặc điểm của bản thân hàng hóa**, không dựa theo đơn vị cung ứng thuộc khu vực công hay khu vực tư.

Ví dụ

- Các hàng hóa sau là hàng hóa công (thuần túy/ không thuần túy) hay hàng hóa tư nhân? Tại sao?
 - Con đường
 - Cá ở đại dương
 - Bãi biển
 - Quốc phòng
 - Không khí
 - Giáo dục
 - Truyền hình cáp

2. Tại sao hàng hóa công là một thất bại thị trường?

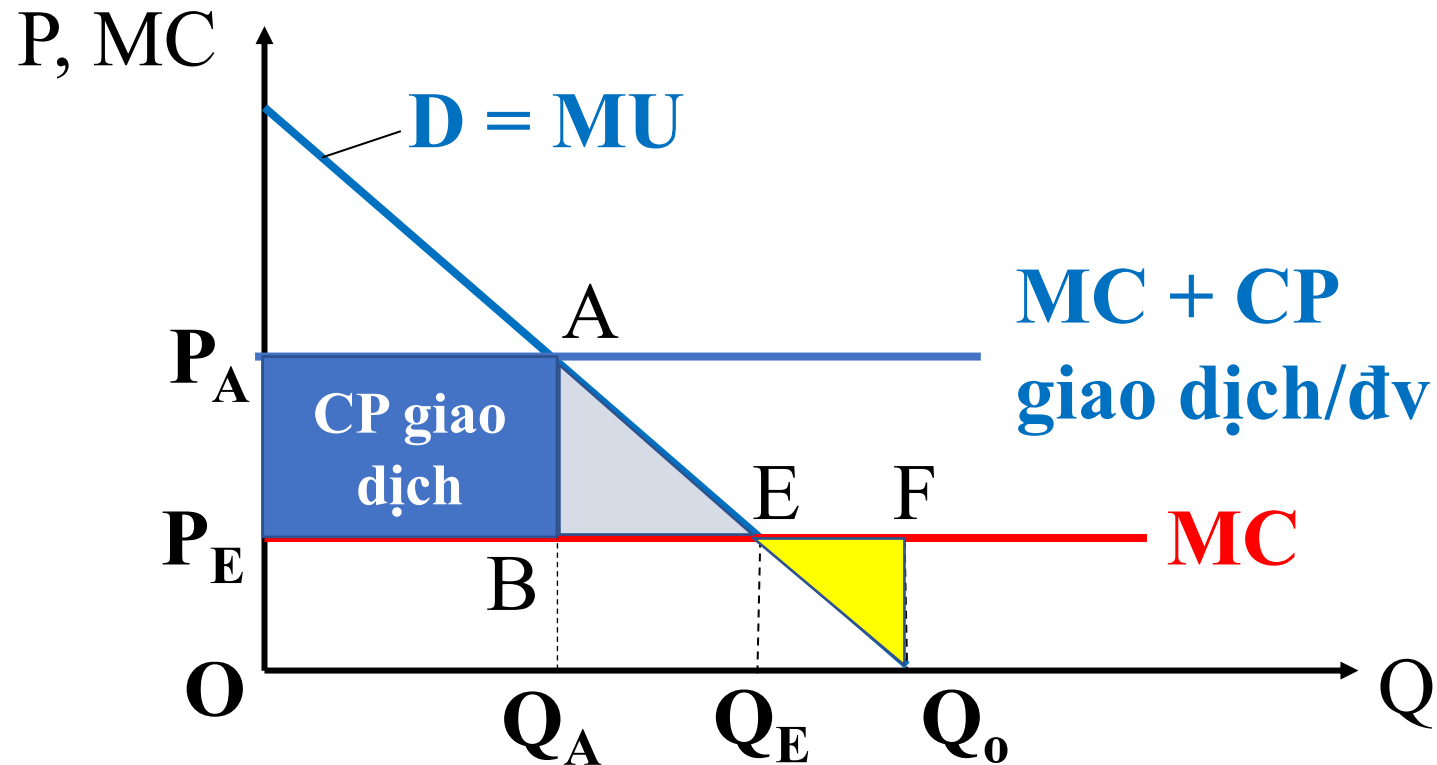
- Hàng hóa công đem lại lợi ích lớn hơn chi phí, nên về mặt xã hội, cần được cung cấp
- Tình trạng người ăn theo (free rider), tư nhân không cung cấp
- Nếu tư nhân cung cấp: chi phí định suất lớn, hạn chế sản lượng dưới mức hiệu quả vì mục tiêu lợi nhuận.

➡ Thị trường thất bại

➡ Cần sự can thiệp của nhà nước

Hàng hóa công là một thất bại thị trường

Cung cấp công cộng (miễn phí) hàng hóa công thường dẫn đến tiêu dùng quá mức hiệu quả $\rightarrow DWL = S_{EFQ_0}$

3. Giải pháp đối với hàng hóa công

Vai trò của chính phủ

Chính phủ tổ chức cung cấp công cộng hàng hóa công:

Cung cấp công cộng là việc cung cấp hàng hóa/ dịch vụ miễn phí (hoặc với giá rẻ hơn giá thành)

- Chính phủ không nhất thiết phải tài trợ
Ví dụ: Hợp tác công tư
- Chính phủ không nhất thiết tự cung cấp
Ví dụ: Đấu thầu công trình

3. Giải pháp đối với hàng hóa công

Khi nào nên cung cấp công cộng hàng hóa công?

Lợi ích	Chi phí
Tiết kiệm chi phí định suất ($P_A ABP_E$)	Tổn thất do tiêu dùng quá mức (EFQ_o)
Tổng thặng dư tăng thêm (ABE)	

Lợi ích > Chi phí: Nên cung ứng (và ngược lại).

Nếu chi phí định suất quá cao, nhà nước cung ứng hàng hóa công sẽ hiệu quả hơn tư nhân

Thời sự

Thứ ba, 6/12/2022, 11:35 (GMT+7)

Đề xuất dừng bán vé vào công viên Thống Nhất

HÀ NỘI- Sở Xây dựng đề nghị UBND thành phố dừng bán vé vào công viên Thống Nhất từ 1/1/2023 do doanh thu không đủ chi cho nhân viên bán vé.

Theo Sở Xây dựng, việc thu phí vào cửa công viên Thống Nhất thực hiện theo Quyết định số 1467 ngày 20/10/2008 của UBND thành phố. Trong đó, mức phí với trẻ em là 2.000 đồng/lượt, người lớn 4.000 đồng/lượt. Số tiền thu được mỗi năm khoảng 700 triệu đồng, chỉ giải quyết hơn 50% kinh phí trả lương cho nhân viên bán vé.

Cụ thể, tiền bán vé năm 2019 gần 700 triệu đồng, năm 2020 trên 500 triệu đồng, năm 2021 hơn 300 triệu đồng (do ảnh hưởng của đại dịch Covid) và 10 tháng đầu năm 2022 là 630 triệu đồng. Trong khi đó, Công ty Công viên Thống Nhất bố trí 22 nhân viên bán vé theo ba ca, tại 7 cổng. Số tiền trả lương cho nhân viên bán vé gần 110 triệu đồng một tháng (gần 5 triệu đồng một người), khoảng 1,3 tỷ đồng mỗi năm.

Hà Nội: Đang tháo hàng rào Công viên Thống Nhất

Tác giả: PHI HÙNG 22/12/2022 | 18:20

(PLO)- Hà Nội bắt đầu tháo dỡ hàng rào sắt quây quanh Công viên Thống Nhất theo quan điểm rất mới: khu vực công cộng thì dân có quyền ra vào tự do, miễn phí.

Ngày 22-12, hàng chục công nhân cùng máy móc thi công đã được huy động để triển khai tháo hàng rào Công viên Thống Nhất, Hà Nội.

Diện tích 50 ha (20 ha mặt nước). Thu phí từ 10/2008 đối với “quần dài”.

3. Giải pháp đối với hàng hóa công

Hàng hóa công nào được cung cấp công cộng?

Cơ chế chọn lựa loại hàng hóa công cung ứng:

- Quyết định tập thể
 - Quốc hội
 - Chính phủ
 - Hội đồng nhân dân và Ủy ban nhân dân
- Dân nguyện: qua các cơ chế bỏ phiếu
 - Ưu điểm: bảo đảm tính dân chủ và công bằng
 - Nhược điểm: có thể phi hiệu quả

Bỏ phiếu có đảm bảo hiệu quả?

Bỏ phiếu có thể không hiệu quả

	An	Bình	Minh	Tổng số
Lợi ích	650	350	300	1.300
Chi phí	400	400	400	1200
Phiếu	Đồng ý	Không đồng ý	Không đồng ý	Không đồng ý

Bỏ phiếu có đảm bảo hiệu quả?

Bỏ phiếu có thể không hiệu quả

	An	Bình	Minh	Tổng số
Lợi ích	450	450	100	1.000
Chi phí	400	400	400	1200
Phiếu	Đồng ý	Đồng ý	Không đồng ý	Đồng ý

Hàng hóa công nào được cung cấp?

- Nghịch lý Condorcet: Cơ chế bỏ phiếu chưa chắc giúp ích cho việc ra quyết định:

Hàng hóa	An	Bình	Minh
Làm đường	Chọn lựa 1	Chọn lựa 3	Chọn lựa 2
Công viên	Chọn lựa 2	Chọn lựa 1	Chọn lựa 3
Thư viện	Chọn lựa 3	Chọn lựa 2	Chọn lựa 1

- *Kết quả bỏ phiếu theo đa số sẽ như thế nào?*

Làm đường > công viên > thư viện > làm đường

3. Giải pháp đối với hàng hóa công

Mức cung cấp hàng hóa công hiệu quả?

- $Q^*: MSB = MSC$
- Sự khác biệt giữa tổng cầu của hàng hóa công (cộng theo chiều dọc) và cầu thị trường của hàng hóa tư (cộng theo chiều ngang)

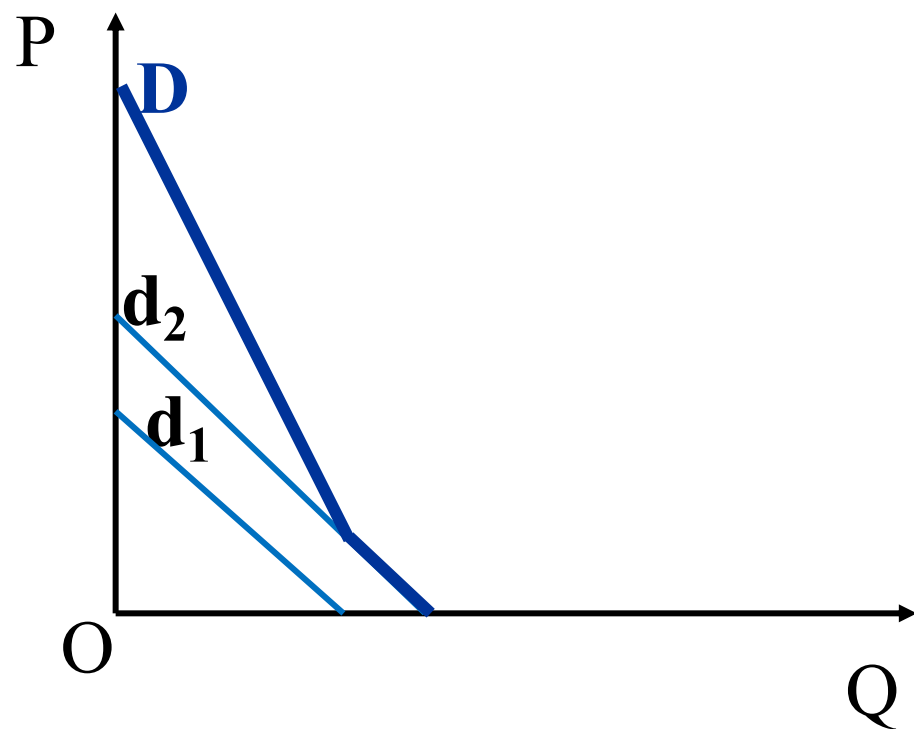
Xác định mức sản lượng hàng hóa công cần cung cấp

Tổng cầu hàng hóa công: cộng theo chiều dọc

$$P = \sum P_i = P_1 + P_2 + \dots$$

$$do: MSB = MB_1 + MB_2 + \dots$$

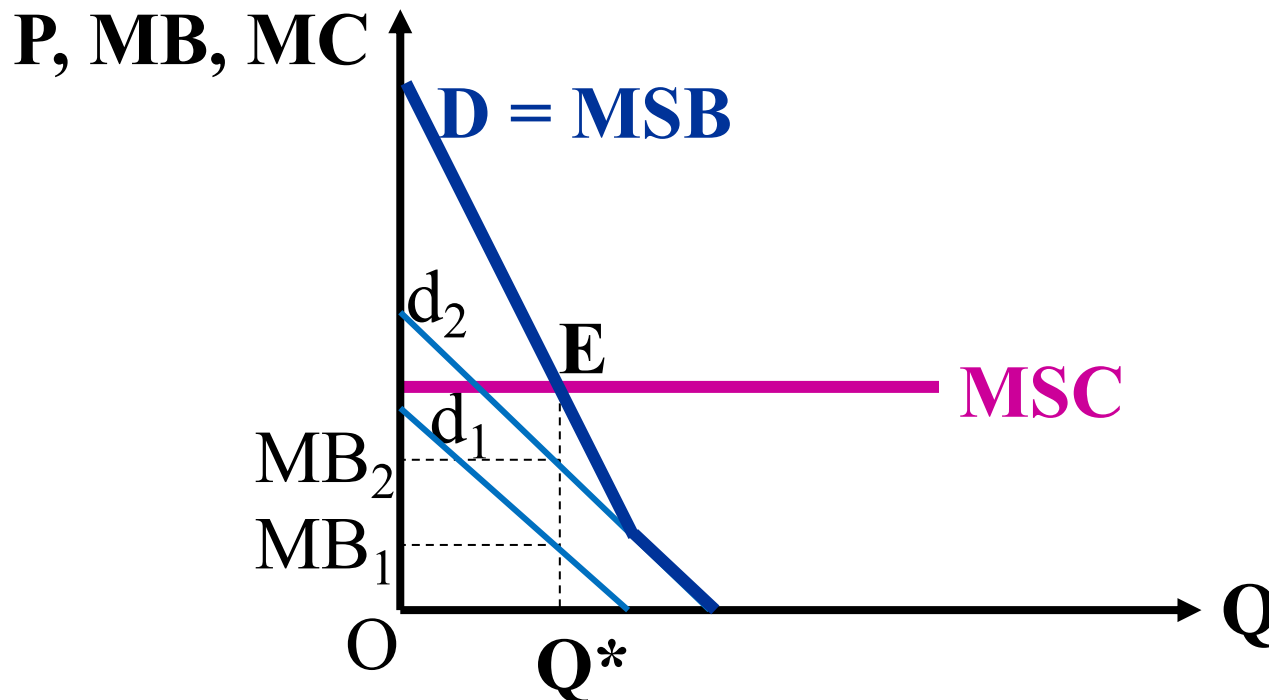
$$Q = Q_1 = Q_2 = \dots$$

Xác định mức sản lượng hàng hóa công cần cung cấp

Nguyên tắc xác định mức hiệu quả: $MSB = MSC$

$$MSB = \sum MB_i = MB_1 + MB_2 + \dots + MB_n$$

3. Giải pháp đối với hàng hóa công Định giá hàng hóa công không thuần túy

- Hàng hóa công thuần túy: miễn phí
- Hàng hóa công có tính loại trừ (không thuần túy): có thể tính phí sử dụng
- Mục đích tính phí (giá):
 - Khuyến khích sử dụng nguồn lực hiệu quả;
 - Tạo nguồn thu cho ngân sách

Định giá hàng hóa được cung cấp công cộng

- Các tiện ích/dịch vụ được cung cấp công cộng có tính phí:
 - Các tiện ích: điện, nước, thông tin liên lạc, ...
 - Cơ sở vật chất: công viên, bãi biển, đường giao thông,...
 - Các dịch vụ: giáo dục, y tế, bưu điện, thu gom rác,...
- *Tại sao một số hàng hóa tư được cung cấp công cộng?*
 - Khắc phục thất bại thị trường, giảm thiểu tổn thất xã hội vô ích: ngoại tác, độc quyền;
 - Phân phối lại, đảm bảo công bằng.

Định giá hàng hóa cung cấp công cộng

Những cân nhắc khi tính giá hàng hóa công:

- *Tính hiệu quả*
- *Tạo nguồn thu và thu hồi chi phí*

Có sự đánh đổi với mục tiêu hiệu quả

- *Tính công bằng*

Vận tải công cộng, giáo dục, y tế, nước sạch, ... thường được tính giá thấp hơn chi phí vận hành hoặc chi phí biên để mọi người dân đều có thể tiếp cận được

Định giá hàng hóa cung cấp công cộng

Những cách định giá hàng hóa:

- Định giá theo chi phí biên ($P=MC$)
- Định giá theo chi phí trung bình ($P=AC$)
- Biểu giá hai phần
- Phân biệt giá
- Định giá lúc cao điểm

Thu phí đỗ ô tô TP.HCM

- *TTC, 16/12/2019*: Thu phí đỗ ô tô toàn TP.HCM (23 tuyến đường, 1.000 vị trí đậu xe) được 135.000 đồng/ngày
 - Ước tính ban đầu: số tiền phí đỗ xe khoảng **1 tỉ đồng/ngày**. (25.000 đồng/xe/giờ)
 - Thực tế: thu phí bằng My Parking được **10 trđ/ngày**, có ngày chỉ **135.000 đồng**.
 - Xe vẫn đậu kín đường
 - Chi cho bộ máy khoảng **840 triệu/tháng**.
 - Tiền phí không đi qua My Parking mà vào túi nhân viên.
- *LĐ, 8/8/2022*: Từng **kỳ vọng thu hàng chục tỉ đồng mỗi tháng** từ thu phí đỗ ô tô dưới lòng đường, nhưng sau gần **4 năm** triển khai, TPHCM chỉ thu được hơn **8,5 tỉ đồng** (đã giảm còn 20 tuyến đường, 822 vị trí đậu xe).
 - 2021: thu hơn 2 tỉ đồng, chi phí hơn 10 tỉ đồng.
- *NLĐ, 8/12/2022*: TP HCM sẽ thu phí đỗ xe lòng đường bằng thẻ ETC từ đầu 2023. Dự kiến nộp về ngân sách thành phố 30%.